

ปรัชญาตะวันตก :

บทที่ ๕ ปรัชญากรีกสมัยรุ่งเรือง

บทที่ ๕ ปรัชญากรีกสมัยรุ่งเรือง

- ขอบข่ายเนื้อหา
 - โซฟิสต์
 - โปรแทกอรัส
 - ไสคราตีส
 - เพลโต
 - อริสโตเติล

ปรัชญากรีกสมัยรุ่งเรือง

- ปรัชญากรีกสมัยนี้มีความเจริญก้าวหน้าถึงขีดสุด เพราะผลงานทางปรัชญาของโสกราตีส เพลโต และอริสโตเติล
- ปรัชญาสมัยรุ่งเรือง นักปรัชญากรีกหันมาสนใจปัญหาใกล้ตัวมนุษย์ยิ่งขึ้น พวกเขาถามปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์

กลุ่มโซฟิสต์ (Sophists)

- คำว่าโซฟิสต์ ในภาษาอังกฤษแปลงมาจากคำในภาษากรีกอันเป็นคำเรียก"ครู" ในสมัยที่กรีกรุ่งเรือง จึงได้แก่ครูผู้จาริกไปตามนครรัฐต่าง ๆ เพื่อสั่งสอนศิลปวิทยาการ พวกโซฟิสต์เปิดสอนวิทยาการหลายแขนง เช่น ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ ปรัชญา และวาทศิลป์ นักปรัชญากลุ่มของโซฟิสต์มีหลายคน คือ

กลุ่มไซฟิสต์ (Sophists)

- 1) โปรแทกอรัส (Protagoras) สอนหลักการสร้างความสำเร็จทางการเมือง
- 2) กอร์เกียส (Gorgias) สอนวิชาวาทศิลป์และการเมือง
- 3) โปรดิคุส (Prodicus) สอนไวยากรณ์และคณิตศาสตร์
- 4) ฮิปเปียส (Hippias) สอนประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ และฟิสิกส์

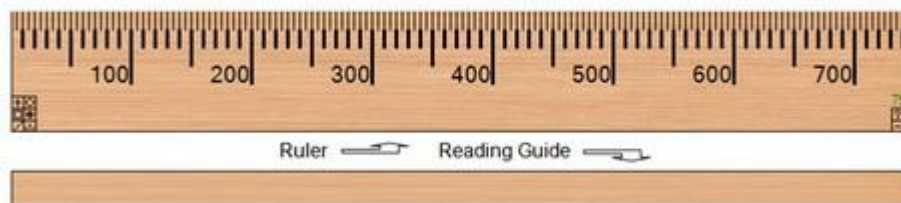
โปรแทกอรัส (Protagoras) เกิด พ.ศ.63-133

- โปรแทกอรัส เกิดที่เมืองอับเดรา (Abdera) ซึ่งเป็นสถานที่เดียวกับเดโมคริตุสเช่นกัน ปรัชญาของท่านจัดอยู่ในประเภทญาณวิทยา หรือทฤษฎีความรู้ ท่านกล่าวว่า เมื่อมีความเห็นในเรื่องใดแตกแยกออกเป็นหลายอย่าง การตัดสินใครถูกใครผิด ทุกคนมีสิทธิ์ตัดสินเท่าเทียมกัน
- ความสนใจในทฤษฎีความรู้ของโปรแทกอรัสเกิดจากความสงสัยว่า ทำไมนักปรัชญาในสมัยของท่านจึงให้คำตอบเรื่องปฐมธาตุของโลกไม่ตรงกัน

ปรัชญาของโปรแทกอรัส

- “คนเป็นเครื่องวัดสรรพสิ่ง” อะไรจริงอะไรเท็จขึ้นอยู่กับ
ดุลยพินิจของแต่ละคน ใครว่าอะไรจริงก็จริงสำหรับเขาผู้นั้น
คนอื่นไม่อาจคัดค้านได้
- ความจริงสำหรับโปรแทกอรัสจึงเป็นอันเดียวกับทัศนะ
อัตนัย (Subjective Opinion) หรือความเห็นเฉพาะบุคคล ท่านไม่
แยกทัศนะอัตนัยออกจากความจริง

ความจริงมีอยู่อย่างไร

- **ความจริงแบบอัตนัย (Subjective)**เป็นความจริงที่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของเรา
- **ความจริงแบบปรนัย (Objective)**....เป็นความจริงที่แน่นอนตายตัว เป็นอิสระในตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับอะไรทั้งสิ้น

• ผีมีจริงหรือไม่ ???

ความจริงแบบอ้วนน้อย

• โลกกลมหรือแบน ??

ความจริงแบบปรนัย

- สำหรับโปรแทกอริส ความรู้เป็นทัศนะอัตนัยที่แตกต่างไปตามรายบุคคล ท่านไม่ยอมรับว่า มีความจริงแบบปรนัย ท่านว่า ทัศนะของแต่ละคนถูกด้วยกันทั้งคู่ ที่ว่าถูกคือถูกตามทัศนะของคนทั้งสอง ไม่มีทัศนะของใครเป็นจริงยิ่งกว่าทัศนะของคนอื่น

ด้านจริยศาสตร์

- ท่านปฏิเสธความดีในตัวเอง หรือความดีอันเป็นที่ยอมรับของคนในทุกสังคม ท่านเห็นว่าความดีเป็นเรื่องที่คนแต่ละคนกำหนดค่าให้ อะไรที่คิดว่าดี ก็เพราะมีคนไปกำหนดค่าว่าดี จึงเป็นไปได้ที่ความดีในสังคมหนึ่งอาจจะไม่ใช่ความดีในสังคมอื่น

GOOD OR EVIL
Who Decides?

- มีเมียคนเดียวหรือหลายคนดี ???

ปรัชญาของโปรแทกอร์ส

- ทุกคนควรเคารพประเพณี และปฏิบัติตามบัญญัติทางประเพณีและศีลธรรมเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ เป็นทักษะแบบนักปฏิบัตินิยม
- และทักษะนี้เด่นชัดมากเมื่อมาถึงปัญหาเรื่องการบูชาเทพเจ้า ทั้งที่ท่านไม่แน่ใจว่า เทพเจ้ามีจริงหรือไม่ ท่านก็ยังสนับสนุนให้บูชาเทพเจ้า เพราะคนที่เคารพเกรงกลัวเทพเจ้า ย่อมไม่ประกอบกรรมชั่วโดยง่าย

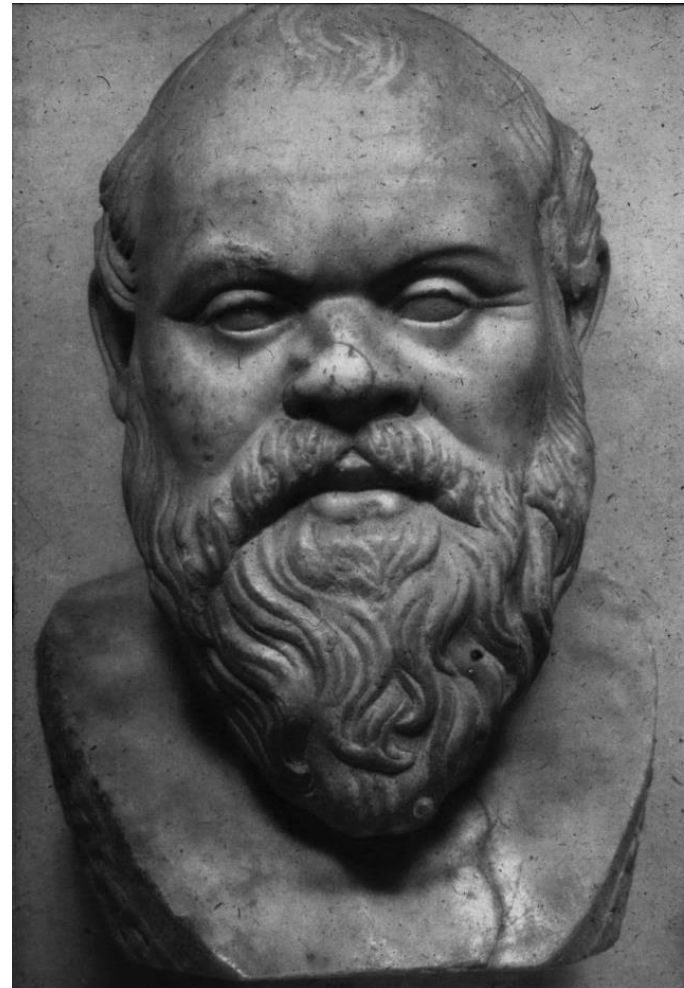

สรุป

- สรุปปรัชญาของโปรแทกอร์สนั้น ไม่มีมาตรการใด ๆ เป็นเครื่องตัดสินความจริงและความดี การตัดสินว่าอะไรจริง อะไรดี ขึ้นอยู่กับทัศนะส่วนตัวของแต่ละคน โวฟิสต์รุ่นหลัง ๆ ได้พัฒนาแนวคิดของเขาออกไป
- โซฟิสต์เป็นพวกแรกที่ตัดสินว่าอำนาจคือธรรม จะเห็นว่าแนวคิดของพวกเขาเป็นการบ่อนทำลายศาสนา ศีลธรรม และประเพณีของชาวกรีก เหตุนั้น นักปรัชญาคนสำคัญอย่างโสกราตีส และเพลโต จึงเผยแพร่ปรัชญาที่หักล้างแนวความคิดของพวกเขาโซฟิสต์อย่างหนัก

โสกราตีส (Socrates) เกิดที่เอเธนส์ พ.ศ. 73-144

- โสกราตีส เป็นบุคคลที่อุทิศชีวิตเพื่อการแสวงหาความรู้ทางปรัชญา นิยมการอภิปรายประเด็นปัญหาทางปรัชญา
- และในที่สุดต้องยอมสละชีวิตเพื่อยืนยันอุดมการณ์ทางปรัชญาของตน

โสคราติส

- ภรรยาของโสคราติสเป็นคนปากร้ายมาก จึงมีคนถามโสคราติสว่า “เมื่อท่านเองก็มีความเห็นว่าสตรีมีศักยภาพในการเรียนรู้ไม่แพ้บุรุษ ไฉนท่านจึงไม่อบรมภรรยาตัวเองเสียบ้าง”
- โสคราติสตอบว่า “นายสารถึฝึกม้า เมื่อประสงค์จะฝึกตนเองย่อมยินดีปราบม้าพยศยิ่งกว่าปราบม้าเชื่อง”
- เพราะหากฝึกผู้หญิงคนนี้สำเร็จแล้ว ก็ไม่มีใครในโลกที่ท่านไม่สามารถฝึกได้

การประหารชีวิตโสคราตีส

- เป็นตราบาปอันหนึ่งในหน้าประวัติศาสตร์ของประชาธิปไตยชนชาติกรีก เพราะบางครั้งประชาธิปไตยก็เป็นเผด็จการโดยเสียงข้างมาก ศาลเอเธนส์สั่งประหารท่านด้วยใจคิดว่า ท่านคือไซฟิสต์ที่พวกตนเคียดแค้น
- นี่เป็นความเข้าใจผิดเพราะความเขลาของชาวเอเธนส์แท้จริงแล้วโสคราตีสเป็นคนละพวกกับไซฟิสต์ ปรัชญาของโสคราตีสเกิดขึ้นมากเพื่อหักล้างคำสอนของพวกไซฟิสต์โดยตรง

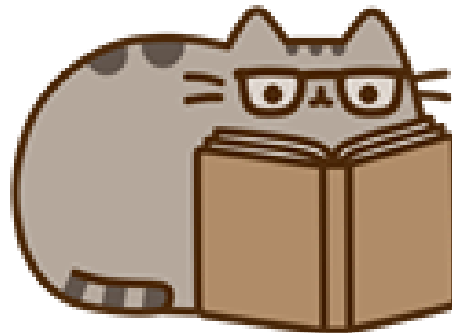
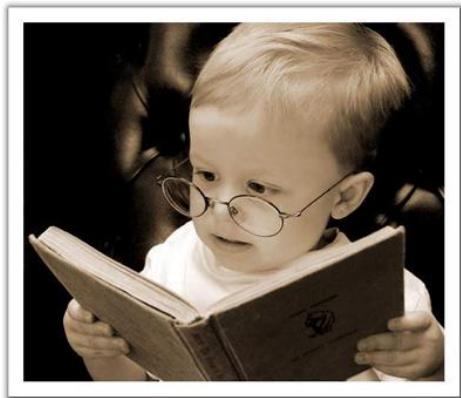
ปรัชญาของโสคราตีส

- โสคราตีส ได้ปฏิเสธปรัชญาธรรมชาติ เพราะความรู้เรื่องปฐมธาดูของโลก หรือจักรวาลมีประโยชน์น้อยมาก ความรู้เรื่องนี้ไม่ช่วยให้มนุษย์ดำเนินชีวิตได้ถูกต้องมากขึ้น ความรู้ที่นักปรัชญาแสวงหาควรเป็นความรู้เกี่ยวกับมนุษย์และหน้าที่ของมนุษย์ เพราะมนุษย์สามารถนำความรู้เหล่านี้ไปปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น

ปรัชญาของโสกราตีส

- มีความจริงหรือหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวดำรงอยู่ด้วยตัวมันเอง ไม่ขึ้นกับมนุษย์
- **สัญชาตญาณ (Perception)** ว่าเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ แต่สัญชาตญาณให้ความรู้อย่างจำกัด
- **เหตุผล (Reason)** เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ที่ช่วยให้คนเราค้นพบความจริงปรนัยหรือมโนภาพของสิ่งทั้งหลาย

สัญชาตญาณและจินตภาพ (Perception and Image)

สัญชาตญาณ ได้แก่ การกำหนดรู้ที่เกิดจากการกระทบระหว่างอายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง กับอายตนะภายนอกคือ รูป เสียง กลิ่น รส และกายสัมผัส ดังนั้น สัญชาตญาณจึงเป็นความรู้ระดับผัสสะ ให้เราสามารถระบุชุดลงไปได้ว่า เรากำลังเห็นสิ่งนั้น หรือกำลังลิ้มรสดังกล่าวยู่

จินตภาพ คือ ภาพของสิ่งเฉพาะที่ปรากฏในใจ ยกตัวอย่าง เราเห็นรูปร่างสิ่งของบางอย่างชัดเจนมาก ภาพของสิ่งของปรากฏแก่สายตาของเราเป็นสัญชาตญาณ ทีนี้เราลองหลับตาลง ภาพสิ่งของยังคงติดตาเราอยู่ แม้หลับตาแล้วก็ยังนึกวาดภาพถึงสิ่งของและลักษณะนั้นได้ ภาพสิ่งของที่เรา “นึกเห็น” ขึ้นมานี้คือ จินตภาพ

เหตุผลและมโนภาพ (Reason and Concept)

- ความรู้ประเภทนี้ไม่เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะที่เป็นรูปธรรม ความรู้ชนิดนั้นคือ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งสากล

“โสคราติสเป็นสัตว์ที่ต้องตาย”

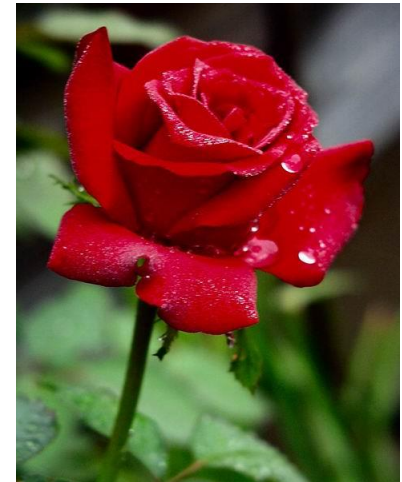
“มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องตาย”

- เราเรียกความคิดถึงสิ่งสากลนี้ว่ามโนภาพ

เหตุผลและมโนภาพ (Reason and Concept)

“กุหลาบงามย่อมมีหนามเสมอ”

“ไก่องามเพราะคน คนงามเพราะแต่ง”

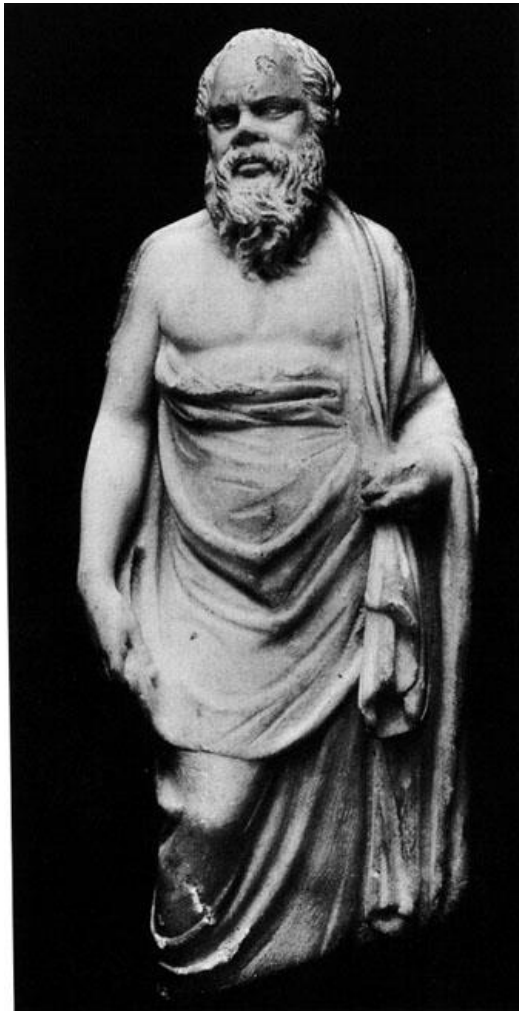
- เหตุผลเท่านั้นเป็นเครื่องมือช่วยให้ค้นพบมโนภาพ

ทฤษฎีความรู้ของไสคราตีส

- เหตุผลช่วยให้คนพบมโนภาพ ความรู้ทุกอย่างเป็นความรู้ที่ได้จากมโนภาพ
- สิ่งสากลนั้นจึงเป็นความจริงมาตรฐานที่ทุกคนมีสิทธิ์เข้าถึงได้เหมือนกัน
- ความรู้คือการค้นพบความจริงแบบปรนัย หรือการเข้าถึงมโนภาพของสิ่งทั้งหลาย

ทำอย่างไรเราจึงจะค้นพบมโนภาพของสิ่งทั้งหลาย ??

- เราจะค้นพบมโนภาพของสิ่งใดได้ก็โดยอาศัยการสร้างคำจำกัดความ (Definition) ของสิ่งนั้น

สิ่งนี้เราจะจำกัดความว่าอย่างไร ??

โสคราตีสเชื่อว่าทุกคนมีมโนภาพเกี่ยวกับสิ่งทั้งหลายอยู่แล้ว ท่านเพียงทำหน้าที่กระตุ้นให้คนอื่นคิดอย่างมีระเบียบและเฉียบแหลม เพื่อให้เกิดมโนภาพและคำจำกัดความของสิ่งเหล่านั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ท่านเรียกงานของท่านว่า “การผดุงครรภ์ทางปัญญา”(Intellectual Midwifery) เทคนิคการ “ผดุงครรภ์” ของท่านมีชื่อเรียกว่า “วิธีของโสคราตีส”(Socratic Method)

วิภาษวิธี (Dialectic)

- 1) สงสัย (Sceptical)
- 2) สนทนา (Conversational)
- 3) หาคำจำกัดความ (Definitional)
- 4) อุปนัย (Inductive)
- 5) นิรนัย (Deductive)

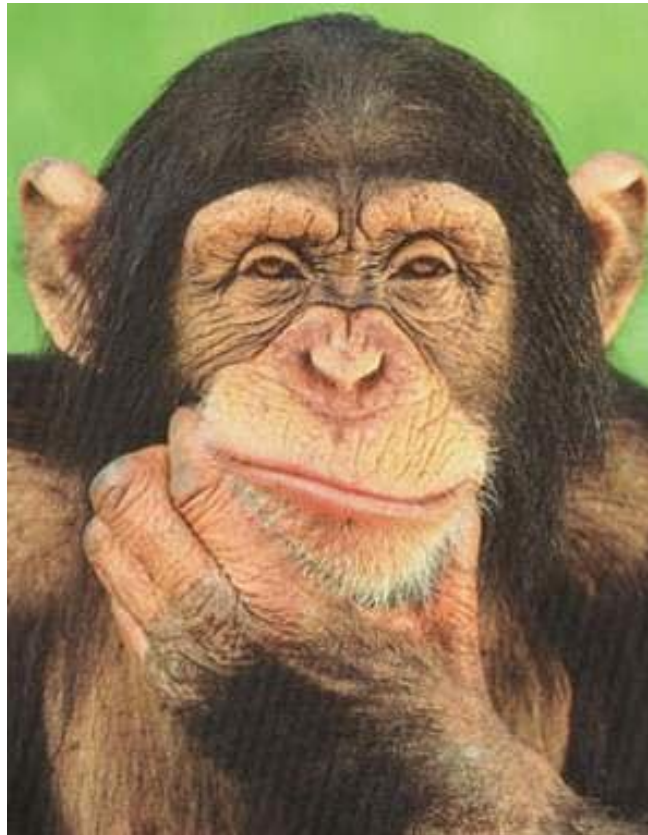

จริยศาสตร์

- ความรู้เป็นฐานรองรับความประพฤติ
- “ความรู้ คือ คุณธรรม” (Knowledge of Virtue)
คนที่รู้จักความดีย่อมทำความดี เป็นไปไม่ได้ที่คนรู้ว่า
ความดีคืออะไรแล้วยังฝืนทำความชั่ว ส่วนที่คนทำ
ความชั่วก็เพราะขาดความรู้ ถ้าคนเราได้รับการแนะนำ
ที่ถูกต้องแล้วเขาจะไม่ทำผิดเลย
- “ไม่มีใครทำผิดโดยจงใจ”

- เราสามารถค้นพบความจริงทุกอย่างโดยการ
สร้างคำจำกัดความจริงหรือ ??

เพลโต (Plato) เกิด พ.ศ. 116-196

- ผู้เป็นลูกศิษย์ของโสกราตีส ซึ่งได้นำปรัชญาของโสกราตีสเข้ากับปรัชญาของปาร์มินิเดส และยังได้ศึกษาปรัชญาจากสำนักของไพธากอรัส
- เพลโตตั้งสำนักแห่งหนึ่งชื่อว่า อะคาเดมี (Academy)
- ให้การศึกษาแก่เยาวชนกรีก นับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของกรีก

ญาณวิทยาของเพลโต

- เพลโตเห็นว่าความรู้ระดับผัสสะหรือสัญญาณ ไม่ใช่ **ความรู้** การรับรู้ในระดับสัญญาณเป็นเพียง **ทัศนะ**
- เพราะว่า....
 - 1. สัญญาณของแต่ละคนให้ความรู้ไม่ตรงกัน
 - 2. สัญญาณไม่ช่วยให้เราค้นพบความจริงแท้

พลาโตเรียกสิ่งสากลอันเป็นความจริงอมตะ นั้นว่า “มโนคติ” หรือ “แบบ”

- ลักษณะของมโนคติสรุปโดยทั่วไป คือ
 - 1.มโนคติ หมายถึง สิ่งสากล
 - 2.มโนคติ มีจำนวนมาก แต่ความหมายของมโนคติมีข้อจำกัด กล่าวคือ สิ่งเฉพาะชนิดหนึ่งมีมโนคติเพียงหนึ่งเดียว
 - 3.มโนคติ เป็นสิ่งที่เรารู้ได้ด้วยเหตุผล
 - 4.มโนคติเป็นความจริงปรนัย
 - 5.มโนคติเป็นสิ่งไม่กินที่
 - 6.มโนคติไม่ขึ้นกับเวลา

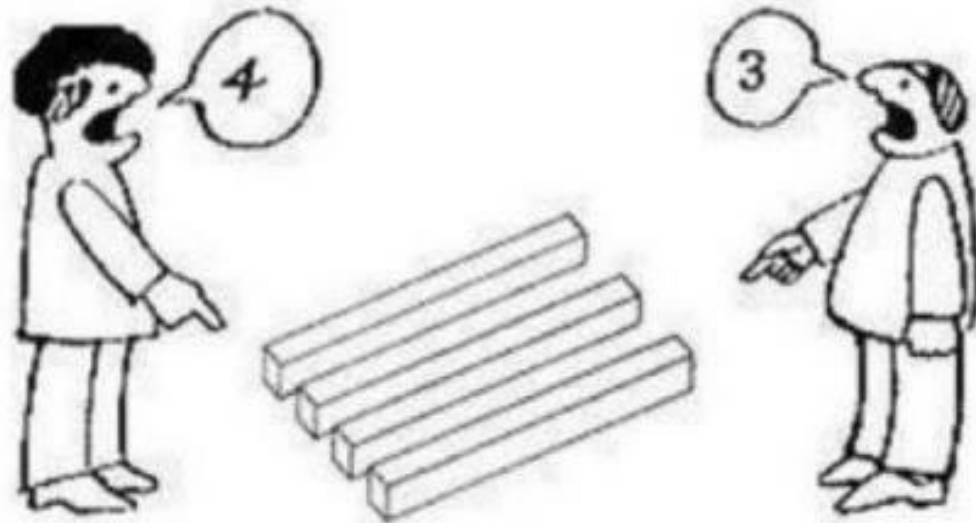
- ในฐานะที่เป็นนักปรัชญาฝ่ายจิตนิยม (Idealist) พลาโตได้แบ่งโลกออกเป็น 2 ชนิด
- 1. โลกที่ปรากฏ หรือโลกทางประสาทสัมผัส (The word of sense-perceptions)
- 2. โลกแห่งความคิด หรือแบบ (The Transcendent world of ideas or Form)

โลกที่ปรากฏ (The word of sense-perceptions)

- หมายถึงโลกที่ปรากฏทางประสาทสัมผัส หรือโลกที่เรามองเห็น เป็นเพียงลักษณะที่ปรากฏต่อเรากล้ายกับว่าเป็นลักษณะที่แท้จริง และที่ปรากฏอย่างไรวั้น แล้วแต่เราจะมองจากแง่ไหน เช่น กระจต่ายตัวหนึ่งขนาดของกระจต่ายตัวนี้ ใหญ่หรือเล็ก เราตอบได้เพียงว่า เล็กถ้าเทียบกับช้าง ใหญ่ถ้าเทียบกับแมลง

- ภาพ ๆ หนึ่ง เมื่อศตวรรษที่แล้ว ใคร ๆ ก็ว่าสวย แต่ในศตวรรษนี้ ไร้ค่าเลยทีเดียว พลาโตเองกล่าวว่า
สิ่งต่าง ๆ ย่อมแกว่งไปแกว่งมา โดยตัวของมันเองแล้ว
สิ่งทั้งหลายไม่มีลักษณะที่แน่นอนตายตัว

โลกแห่งความคิดหรือโลกแห่งแบบ

38

- คือ โลกที่อยู่เหนือประสาทสัมผัส เป็นโลกที่จริงกว่า
โลกที่เราประจักษ์ในชีวิตประจำวัน

- ตามทัศนะของปลาโต วัตถุมากมายหลากหลายในโลกนี้ สามารถที่จะลดลงสู่มโนภาพที่แน่นอนหรือแบบได้ และสรรพวัตถุก็เป็นสิ่งที่แสดงออกของแบบ (Forms) ที่สมบูรณ์มากหรือน้อยต่าง ๆ กัน ในขณะที่เดียวกันแบบที่สมบูรณ์ของมันก็ได้สร้างแบบโลกที่แท้จริงของมันด้วย

- โลกทางประสาทสัมผัสนั้นเป็นของชั่วคราว คือทุกอย่างย่อมตกอยู่ในอำนาจของกาลเวลาหมด (Everything is under the sway of time) ภายใต้อิทธิพลของการเจริญเติบโตและความเสื่อม สรรพสิ่งย่อมแสดงออกถึงความเปลี่ยนแปลงและขัดแย้งไม่มีที่สิ้นสุด

(พลาโต)

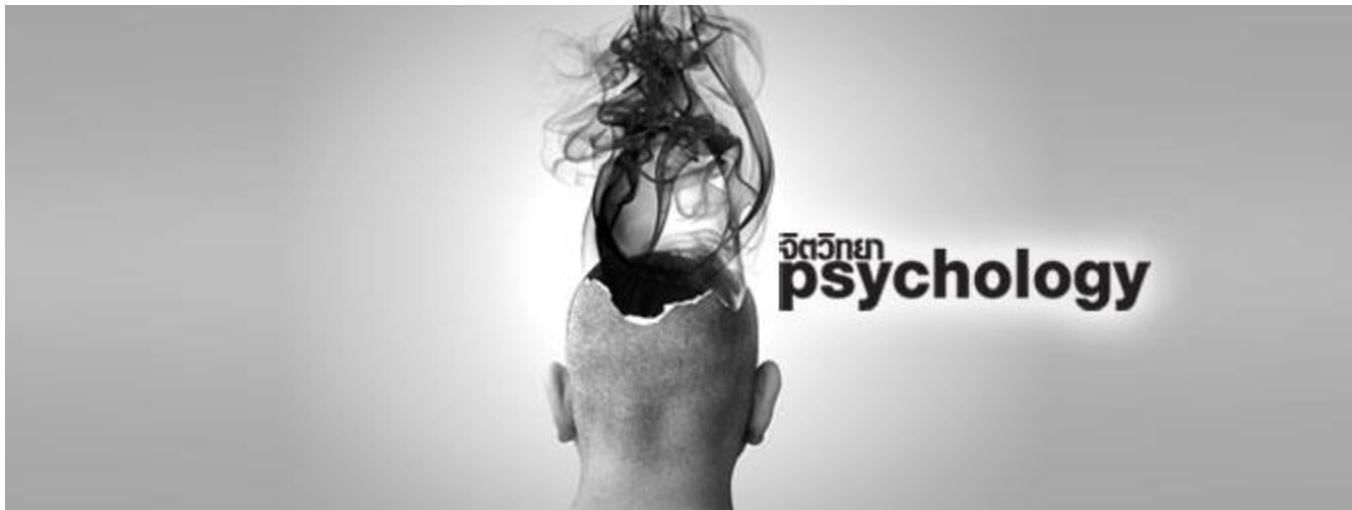
จักรวาลวิทยาของเพลโต

- โลกนี้ไม่มีแก่นแท้ของตัวเอง
- โลกแห่งผัสสะเป็นเพียงภาพสะท้อนความเป็นจริงจากโลกแห่งมโนคติ
- ความมีความเป็นและคุณลักษณะต่าง ๆ ในโลก ล้วนเนื่องมาจากมโนคติ ทั้งนี้เพราะมโนคติเป็นภาวะในขณะที่สสารเป็นอภาวะ
- สสารของเพลโตคืออวกาศหรือที่ว่างนั่นเอง

จิตวิทยาของเพลโต

- จิตวิทยาของเพลโต หมายถึง
- ปรัชญาว่าด้วยวิญญาณและความสัมพันธ์ระหว่างวิญญาณกับพฤติกรรมของมนุษย์

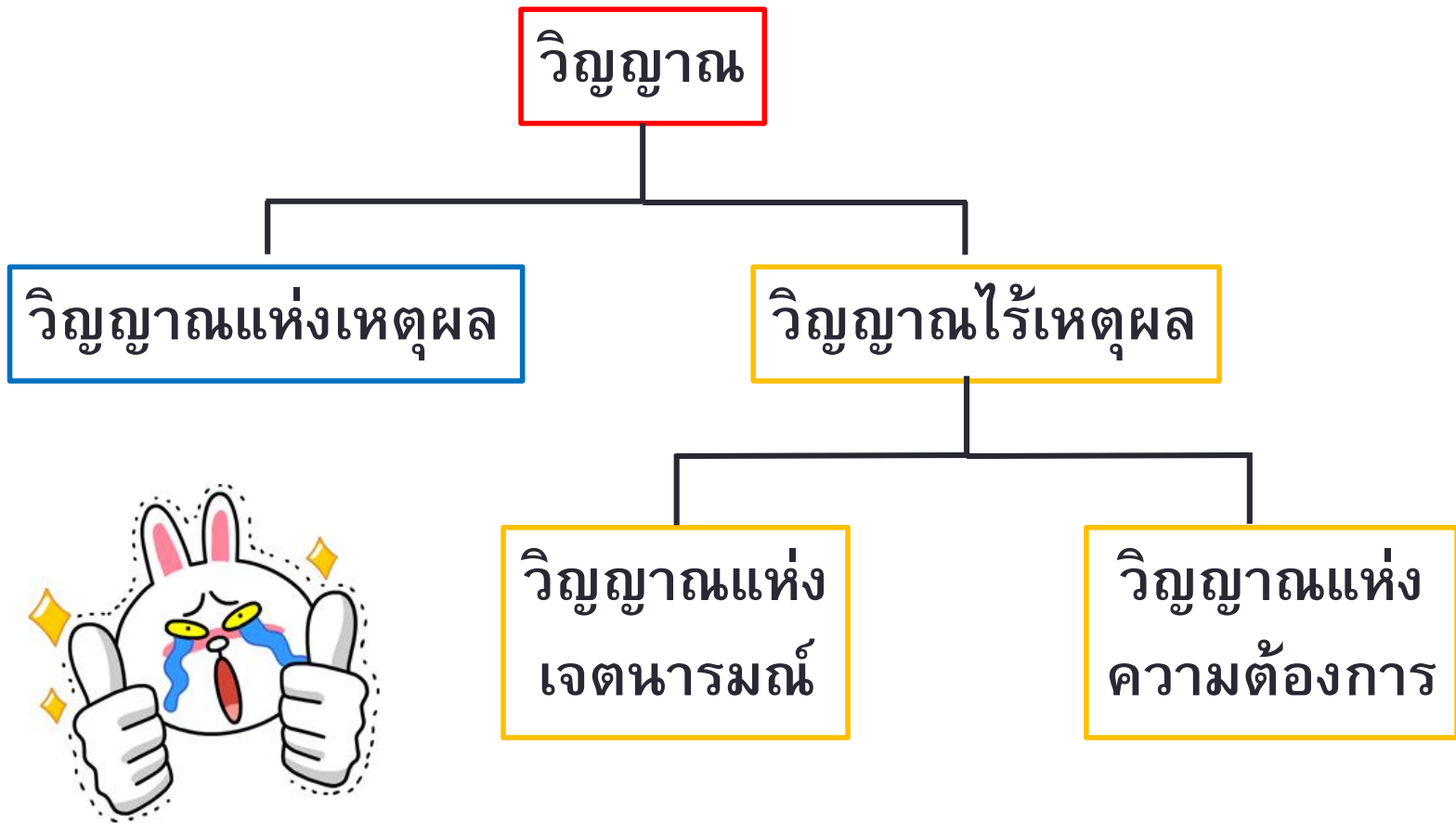

องค์ประกอบของมนุษย์

ประเภทของวิญญาน

- เฟลโตได้แบ่งวิญญานออกเป็นส่วนต่าง ๆ

- 1.วิญญาณแห่งเหตุผล (Rational Soul) เป็นวิญญาณที่จุติจากโลกแห่งมโนคติมาประจำอยู่ในกายเนื้อ พระเจ้าทรงสร้างวิญญาณเหล่านี้ให้เป็นอมตะ
- 2.วิญญาณไร้เหตุผล (Irrational Soul) เป็นวิญญาณที่ประจำอยู่กับร่างกายเกิดและดับพร้อมกับร่างกายจึงไม่เป็นอมตะ เทวดาเป็นผู้สร้างร่างกาย และวิญญาณส่วนนี้ของมนุษย์ ยิ่งไปกว่านี้วิญญาณส่วนที่ 2 นี้ยังถูกแบ่งย่อยออกเป็น 2 ส่วนคือ
 - ก. วิญญาณฝ่ายสูง เรียกว่า วิญญาณแห่งเจตนาธรรมณ์ (Spirited Soul)
 - ข.วิญญาณฝ่ายต่ำ เรียกว่า วิญญาณแห่งความต้องการ (Appetitive Soul)

- สิ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์ก็คือเหตุผล เพราะมนุษย์เท่านั้นที่มีวิญญาณแห่งเหตุผล (เฟลโต)

อัมตภาพของวิญญาน

- เพลโตกล่าวว่า วิญญานแห่งเหตุผลเป็นอมตะจึงสามารถล่องลอยอยู่ได้ โดยไม่ต้องอาศัยกายเนื้อ ท่านเห็นว่า วิญญานยังอยู่เป็นอมตะจึงมีอยู่เที่ยงแท้เป็นนิรันดร์ ความรู้ทุกอย่างเป็นการฟื้นความทรงจำถึงมโนคติที่วิญญานเคยพบมาก่อน ที่จะถือกำเนิดในชาติปัจจุบัน

จริยศาสตร์ของเพลโต

- “มีสิ่งที่เป็นความดีและสิ่งที่เป็นความพึงพอใจ แต่ความพึงพอใจไม่ใช่อันเดียวกันกับความดี และการแสวงหาก็ับวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งทั้งสองก็เป็นคนละอย่าง การแสวงหาความพึงพอใจเป็นอย่างหนึ่ง ส่วนการแสวงหาความดีก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง”
(เพลโต)

คุณธรรม (Virtue)

- วิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิต เฟลโตเรียกว่า **คุณธรรม** การปลดปล่อยหรือความหลุดพ้นจากความชั่วจะมีไม่ได้ ถ้าปราศจากการได้มาซึ่งคุณธรรมชั้นสูงและปัญญา

คนดี คือ ผู้มีคุณธรรม 4 ประการ

- ในทัศนะของเพลโตกล่าวว่า คนดี คือ ผู้มีคุณธรรม
- คนดีเป็นคนมีปัญญา (Wisdom)
- มีความกล้าหาญ (Courage)
- การรู้จักประมาณ (Temperance)
- ความยุติธรรม (Justice)
- นี่คือเกณฑ์ตัดสินว่าใครดีใครชั่ว

ปรัชญาสังคมของเพลโต

- เพลโตได้เสนอทฤษฎีการเมืองเพื่อเป็นการตอบปัญหาเหล่านั้น คือ รัฐที่ดีควรยึดระบอบการปกครองใด ? อำนาจอสิทธิ์ขาดควรอยู่ที่ใคร ? อะไรคือคุณธรรมของนักปกครอง ? ประชาชนควรมีสิทธิ์เสรีภาพมากเพียงใด ?

อุดมรัฐ

- มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เหตุนั้นรัฐจึงเป็นสถาบันที่จำเป็นต้องมี รัฐต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีวิญญาน 3 ส่วน 3 ระดับ คือ
- **1.นักปกครอง** ได้แก่ผู้ผ่านการคัดเลือกเป็นพิเศษ เพื่อเป็นผู้นำของรัฐ
- **2.พิทักษ์ชน** คือ ผู้ทำหน้าที่ทหารตำรวจและข้าราชการพลเรือน
- **3.ราษฎร** คือ ชนชั้นที่ถูกปกครอง

อุดมรัฐ

- สรุปลักษณะสำคัญของรัฐในอุดมคติด้วยประโยคว่า
- “กลุ่คอน, สิ่งที่เราเห็นพ้องกันแล้วก็คือว่าในรัฐที่ดีสมบูรณ์ สตรีและเด็กควรเป็นของส่วนรวม, บุรุษและสตรีควรมีส่วน ได้รับการศึกษา และประกอบอาชีพเท่าเทียมกันทั้งในยามสงบ และยามมีศึกสงคราม, และพวกเขาควรถูกปกครอง โดยกลุ่ม คนผู้เป็นเลิศในปรัชญาและการสงคราม”

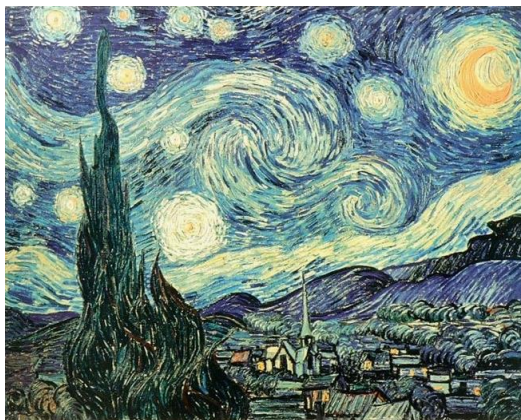

สุนทรียศาสตร์ของเพลโต

- ในด้านศิลปะนั้นเพลโตเห็นว่า”ศิลปะคือการเลียนแบบ” ภาพคนที่ปรากฏโดยฝีมือจิตรกรเป็นสิ่งที่เลียนแบบมาจากคนจริง ๆ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่มาจากคนจริง เหตุนี้สิ่งเลียนแบบเกิดจากมโนคติของคน ท่านเห็นว่าศิลปะไม่มีคุณค่าในตัวเอง ท่านไม่เชื่อเรื่องศิลปะ

- ศิลปะจะมีค่าก็ต่อเมื่อมันส่งเสริมศิลปกรรมหรือให้ความรู้ด้านปรัชญา โดยเพลโตตั้งเงื่อนไขไว้ 3 ประการ
- 1.ศิลปะต้องเลียนแบบได้เหมือนของจริงต้นฉบับ
- 2.ศิลปะต้องส่งเสริมศิลปกรรม คือเป็นเครื่องมือสั่งสอนให้ประชาชนรู้จักความดี
- 3.ศิลปะจะต้องก่อให้เกิดความพึงพอใจ

อาริสโตเติล

- เกิดเมื่อ พ.ศ. 159 ที่สตากิรา ในแคว้นเธรซ ท่านเป็นศิษย์ของเพลโต และท่านเป็นนักปรัชญาคนสุดท้ายของกรีกสมัยรุ่งเรือง
- อาริสโตเติล ไม่เพียงจะรับมรดกทางความคิดจากเพลโต ท่านยังกล้าวิจารณ์ปรัชญาของอาจารย์ และสร้างทฤษฎีเพิ่มเติมตามมติของตนอีกด้วย

- รูปของเพลโตชี้มือขึ้นฟ้า ส่วน
อริสโตเติลนั้น ชี้มือลงสู่พื้นดิน
อันเป็นความแตกต่างระหว่าง
ปรัชญาของทั้งสองผู้ยิ่งใหญ่
อย่างเห็นได้ชัด

ก่อตั้งลีเซียม (Lyceum)

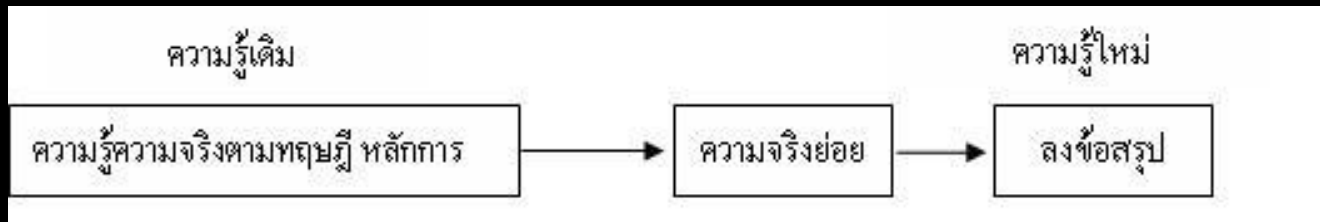
- ที่เอเธนส์อาริสโตเติลไม่ได้กลับเข้าสำนักอะคาเดมี แต่ได้ตั้งสำนักของตนขึ้นเรียกว่า ลีเซียม เลียนแบบอะคาเดมีของเพลโต
- ต่อมาได้สร้างห้องสมุดเพื่อสะสมหนังสือและอุปกรณ์การสอนจำนวนมาก กล่าวกันว่า ห้องสมุดแห่งนี้เป็นแม่แบบของการสร้างห้องสมุดที่อาเล็กซานเดรีย อันเป็นห้องสมุดใหญ่ที่สุดของอารยธรรมกรีกและโรมัน

ตรรกศาสตร์ (Logic)

- เป็นวิชาที่ศึกษากฎเกณฑ์ของการใช้เหตุผล วิชานี้เกี่ยวข้องกับวิธีการอ้างเหตุผลและหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ ความสมเหตุสมผลของการอ้างเหตุผล
- การแสวงหาเหตุผลมาสนับสนุนข้ออ้างเพื่อสร้างความสมเหตุสมผล ทำได้ 2 วิธีคือ
- **การนิรนัย (Deduction)** คือการสรุปจากคนส่วนใหญ่ไปสู่คนส่วนรวม
- **การอุปนัย (Induction)** คือการสรุปจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนใหญ่

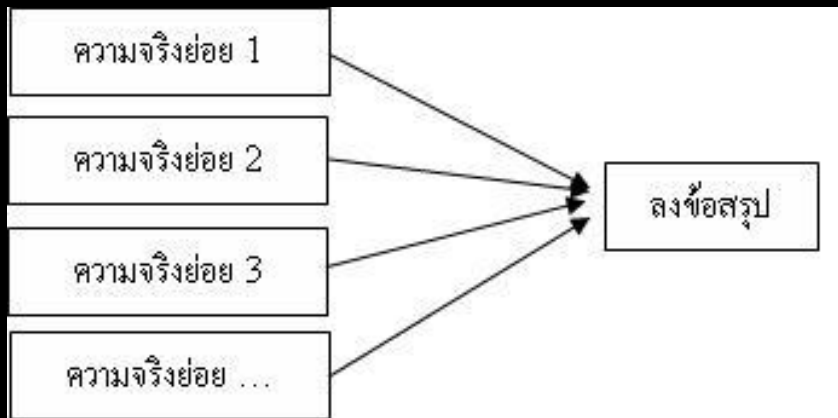
วิธีการนिरภัย

ดอกไม้สีขาวมีกลิ่นหอม (ความรู้เดิม หรือประโยชน์อ้าง)
ดอกมะลิมีสีขาว (ความจริงย่อย)
ดอกมะลิมีกลิ่นหอม (ข้อสรุป)

วิธีการอุปนัย

แม่ชอบซื้อสินค้าที่มีของแถม

(ความจริงย่อย ประโยคอ้าง)

พี่สาวชอบซื้อสินค้าที่มีของแถม

(ความจริงย่อย ประโยคอ้าง)

เพื่อนผู้หญิงชอบซื้อสินค้าที่มีของแถม

(ความจริงย่อย ประโยคอ้าง)

ป้าชอบซื้อสินค้าที่มีของแถม

(ความจริงย่อย ประโยคอ้าง)

ผู้หญิงชอบซื้อสินค้าที่มีของแถม

(ข้อสรุป)

ตรรกศาสตร์ของอาริสโตเติล

- อาริสโตเติลได้ชื่อว่าเป็นบิดาผู้ก่อตั้งวิชาตรรกศาสตร์
ตรรกศาสตร์ที่อาริสโตเติลสร้างไว้เป็นระบบก็คือตรรกศาสตร์
นิรนัย ส่วนตรรกศาสตร์แบบอุปนัยนั้นเกิดขึ้นห่างกันกว่าสอง
พันปีโดยฟรานซิส เบคอน และจอห์น สจ๊วตมิลล์

กฎแห่งความคิด ๓ ประการ ของอริสโตเติล

- 1. กฎแห่งการกำหนดตัวเอง ก.ไก่ ก็คือ ก. ไก่ (**A is A**)
- 2. กฎแห่งความไม่ขัดแย้ง ไม่มีอะไรที่สามารถเป็น ก.ไก่ และมิใช่ ก.ไก่ ได้ (**Nothing can be both A and not-A**)
- 3. กฎการแยกออกจากกัน ทุกสิ่งจะเป็น ก.ไก่ หรือมิใช่ ก.ไก่ อย่างใดอย่างหนึ่ง (**Everything is either A or not-A**)
- กฎแห่งความคิดเหล่านี้ ถือว่าเป็น ความจริงโดยจำเป็น นั่นคือ เป็นสิ่งที่ไม่ต้องพิสูจน์ และแนวคิดตรรกศาสตร์ของอริสโตเติล ก็ขยายออกไปจากกฎเหล่านี้...

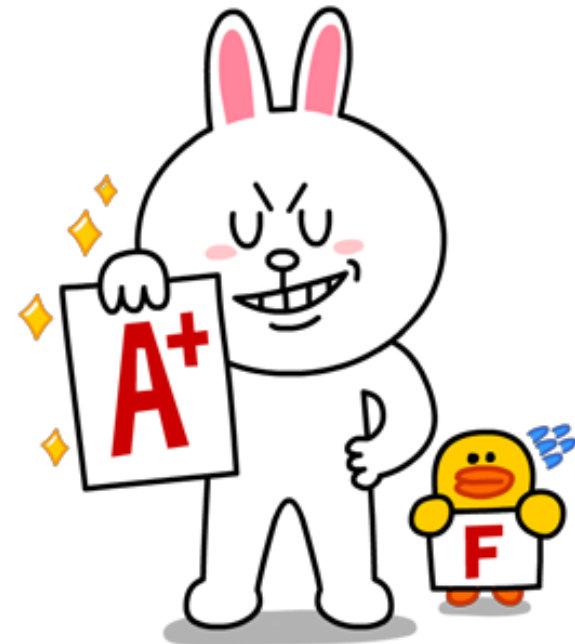
อภิปรัชญาของอาริสโตเติล

- อภิปรัชญาได้แก่การศึกษาความจริงแท้ของสรรพสิ่ง นั่นคือ ภาวะบริสุทธิ์ (Being Qua being) และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาวะบริสุทธิ์ อภิปรัชญาของอาริสโตเติลแบ่งออกเป็น 2 สาขา
- **ภววิทยา (Ontology)** คือส่วนที่ศึกษาความจริงแท้ในฐานะที่เป็นภาวะ(Being) ที่ยังมีความสัมพันธ์กับสสาร
- **เทววิทยา (Theology)** หมายถึงส่วนที่ศึกษาความจริงแท้ในฐานะที่เป็นภาวะบริสุทธิ์ซึ่งเป็นปฐมเหตุของการเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งในจักรวาล

ภววิทยา (Ontology)

- ความจริงแท้ของสรรพสิ่งก็คือภาวะ (Being) ภาวะคือแบบหรือมโนคติในปรัชญาของเพลโต อริสโตเติลเห็นว่าแบบเป็นสาระหรือสารถะของสรรพสิ่ง อริสโตเติลได้เสนอแนวคิด 3 ประการคือ
 - แบบและสสาร
 - ภาวะแฝงและภาวะจริง
 - และความเป็นสาเหตุ
- ประเด็นทั้งสามมีรายละเอียดดังนี้

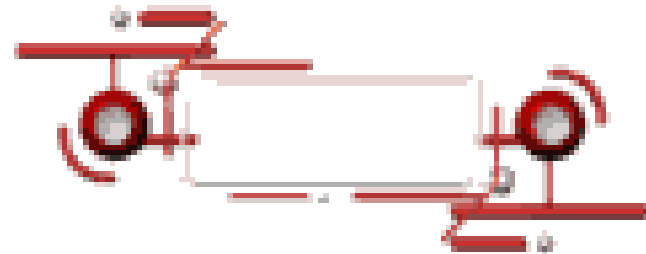
แบบและสาระ

- 1. สสาร(Matter) คือวัตถุหรือวัสดุอันเป็นส่วนประกอบของสิ่งเหล่านั้น
- 2. แบบ (Form) คือ โครงสร้างหรือรูปทรงของสิ่งเหล่านั้น
- อริสโตเติลอธิบายเรื่องแบบและสาระว่า “แบบ” กับคำว่า “สสาร” เป็นคำคู่กัน สสารเป็นที่มาของความหลากหลายและความแตกต่างของสิ่งของที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน

ภาวะแฝงและภาวะจริง

- ภาวะแฝงและภาวะจริงมีความสัมพันธ์กัน สิ่งเฉพาะอย่างหนึ่งต้องมีแบบอยู่จึงเป็นภาวะจริง แต่เมื่อเอาแบบนั้นเทียบกับแบบอื่น สิ่งเฉพาะนั้นก็ยังอยู่ในภาวะแฝง

ความเป็นสาเหตุ (Causality)

- เป็นสาเหตุความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งในจักรวาล คำว่า เหตุหมายถึงการมีส่วนรับผิดชอบ การที่สรรพสิ่งเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงเป็นเพราะเหตุ 4 ประการ คือ
 - 1. วัสดุเหตุ (Material Cause) ได้แก่สสาร
 - 2. รูปเหตุ (Formal Cause) ได้แก่แบบ
 - 3. สัมฤทธิ์เหตุ (Efficient Cause) ได้แก่ผู้กระทำการ
 - 4. อันตเหตุ (Final Cause) ได้แก่จุดมุ่งหมาย

เทววิทยา (Theology)

- ปฐมเหตุแห่งการเคลื่อนไหวคือพระเจ้าผู้เป็นแบบบริสุทธิ พระเจ้าไม่ได้เป็นพระผู้สร้าง แต่พระเจ้าเป็นเพียงผู้ทำให้สรรพสิ่งเคลื่อนไหวโดยที่ตนเองไม่เคลื่อนไหว พระเจ้าคือผู้ที่ทำให้สรรพสิ่งเคลื่อนไหวโดยที่ตนเองไม่เคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวหมายถึง การเปลี่ยนแปลงทุกประการ ไม่ว่าในเชิงปริมาณ คุณภาพหรือการเปลี่ยนสถานที่

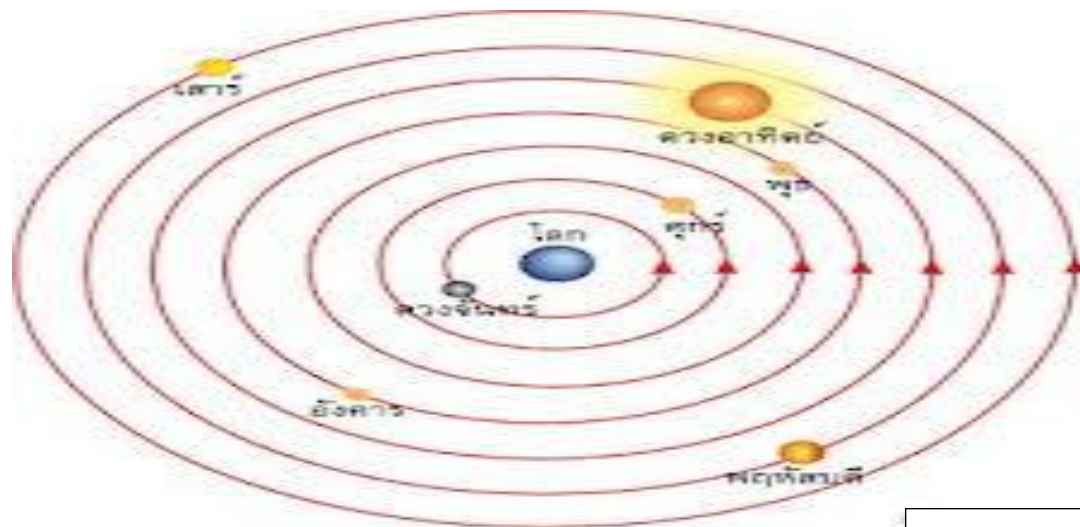

ปรัชญาธรรมชาติ

- **“ธรรมชาติ”** อริสโตเติลหมายถึง “ผลรวมของวัตถุทุกอย่างที่เป็นสสาร และมีการเคลื่อนไหว ปรัชญาธรรมชาติของอริสโตเติลเป็นอันตวาท ปรัชญาธรรมชาติของอริสโตเติลคือการเคลื่อนไหว(Motion) กาละ (Time) และอวกาศ (Space) การเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งมีอยู่ 4 อย่างคือ
 1. **การเคลื่อนไหวทางสสาร**
หมายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อหาวาไม่มีสิ่งนั้นสิ่งนี้
 2. **การเคลื่อนไหวทางปริมาณ**
หมายถึงการเพิ่มและการลดปริมาณของสิ่งต่าง ๆ
 3. **การเคลื่อนไหวทางคุณภาพ** หมายถึงการเปลี่ยนแปลงคุณภาพ
 4. **การเคลื่อนไหวทางสถานที่** หมายถึงการเคลื่อนที่ หรือการเปลี่ยนแปลงสถานที่นั่นเอง

ระบบจักรวาลของอาริสโตเติล

- โลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล พระอาทิตย์ พระจันทร์ และดวงดาวทั้งหมดโคจรรอบโลกเป็นวงกลม แบ่งจักรวาลออกเป็นสองส่วน คือส่วนล่างนับตั้งแต่ภายใต้พระจันทร์ลงมาถึงพื้นโลก และส่วนบน นับแต่พระจันทร์ขึ้นไปจนถึงดาวดวงสุดท้ายที่ขอบจักรวาล ศูนย์กลางของจักรวาลคือ โลก

จิตวิทยา ของอาริสโตเติล

- แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
- 1. อินทริยสาร หมายถึงสิ่งไม่มีชีวิตทั้งหลาย
- 2. อินทริยสาร หมายถึงสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย

แบ่งอินทริยสารออกเป็น 3 ระดับคือ

- ระดับต่ำสุด คือ พืช
- ระดับกลาง คือ สัตว์เดรัจฉาน
- ระดับสูงสุด คือ มนุษย์
- **มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในระดับสูงสุด**
ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ
 1. ร่างกายเป็นองค์ประกอบทางสสาร ทำหน้าที่เป็นเครื่องรองรับชีวิต
 2. วิญญาณเป็นแบบของชีวิต มนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและวิญญาณ
ร่างกายคือสสาร วิญญาณคือแบบ

ระดับของวิญญาณ

- อาริสโตเติลแบ่งวิญญาณออกเป็น 3 ประเภทตามระดับพัฒนาการ ดังนี้
- 1. วิญญาณของพืชทำหน้าที่ได้อย่างเดียว คือ ดูดซับอาหารหล่อเลี้ยงชีวิต มีชื่อเรียกว่า อาหารวิญญาณ (Nutritive Soul)
- 2. วิญญาณของสัตว์เดรัจฉานนอกจากจะทำหน้าที่หล่อเลี้ยงชีวิตแล้ว ยังสามารถรับรู้โลกภายนอกด้วยผัสสะ และความรู้สึกได้ เรียกว่า ผัสสะวิญญาณ (Sensitive Soul)
- 3. วิญญาณของมนุษย์ วิญญาณมนุษย์มีพุทธิปัญญา(Nous) ซึ่งสัตว์เดรัจฉานไม่มี อาริสโตเติลเรียกวิญญาณระดับนี้ว่า พุทธิวิญญาณ (Rational Soul)

สมรรถภาพของวิญญาณ

- แบ่งระดับของวิญญาณได้ดังนี้
- **1. ประสาทสัมผัส (Senses)** เป็นความสามารถในการรับรู้โลกภายนอกด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าทาง
- **2. ผัสสะร่วม (Common Sense)** หมายถึงการรับรู้ร่วมกันของประสาทสัมผัสทั้งห้า
- **3. จินตนาการ(Phantasia)** ไม่ได้หมายถึงจินตนาการสร้างสรรค์ของศิลปิน แต่หมายถึงจินตนาการของคนทั่วไปที่สร้างภาพเลียนแบบ
- **4. เหตุผล (Reason)** หมายถึงสมรรถภาพในการคิด
เหตุผลมีสองระดับ คือ
 - เหตุผลแฝง หมายถึงเหตุผลที่มีอยู่ยังไม่มีการคิดถึงแบบ
 - เหตุผลจริง หมายถึงเหตุผลที่รู้จักแบบหรือสิ่งสากล

จริยศาสตร์ของอาริสโตเติล

- จริยศาสตร์ของอาริสโตเติลเป็นอันตวิทยา เพราะถือว่า พฤติกรรมของมนุษย์มุ่งไปที่จุดหมายสูงสุดเดียวกัน อาริสโตเติลจำแนกจุดหมายเป็นสองประเภท
- **1. จุดหมายระหว่างทาง** หมายถึงจุดหมายเฉพาะหน้าที่มนุษย์ต้องการเพื่อเป็นทางผ่านไปสู่จุดหมายที่ไกลกว่านั้น
- **2. จุดหมายปลายทาง** หมายถึงจุดหมายสูงสุดที่เป็นจุดจบในตัวเอง โดย ๆ ไม่ต้องนำไปสู่จุดหมายอื่นต่อไป

ความสุขคืออะไร

- มีคำตอบสำหรับคำถามนี้อยู่ 3 ประการคือ
- 1. ความสุขคือความสำราญ (Pleasure)
- 2. ความสุขคือความมั่งคั่ง (Wealth)
- 3. ความสุขคือเกียรติยศ (Honor)
- ทศนะของอาริสโตเติล ความสุขเป็นความรู้สึกรับรู้ของวิญญาณ ไม่ใช่ร่างกาย วิญญาณเป็นแบบของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์ ประเสริฐกว่าสัตว์ ความสุขของมนุษย์จึงเป็นความสุขที่เกิดกับ วิญญาณ นั่นคือความสุขเกิดจากคุณธรรม

คุณธรรมของอาริสโตเติล

- คุณธรรมหมายถึงคุณสมบัติที่ดี คนดีคือคนที่ทำดีหรือมีคุณธรรมเป็นลักษณะนิสัยประจำ คุณธรรมไม่ใช่คุณสมบัติที่มนุษย์มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด หากแต่เป็นนิสัยที่มนุษย์ “สร้าง” ขึ้นภายหลัง
- คุณธรรมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
- **1. คุณธรรมด้านพุทธิปัญญา** หมายถึงความสามารถในการใช้เหตุผลเพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งสากลและเพื่อการคำนวณในวิชาคณิตศาสตร์
- **2. คุณธรรมด้านศีลธรรม** คือ ความสามารถในการเลือกทำความดีซึ่งเกิดจากการฝึกหัดปฏิบัติจนเป็นนิสัย

ทางสายกลาง

- “คุณธรรมคือลักษณะนิสัยในการเลือกทางสายกลาง”
คุณธรรมเป็นทางสายกลาง ระหว่างความเกินและความขาด
คุณธรรมหมายถึงการควบคุมความรู้สึก ความยุติธรรม
หมายถึง ทางสายกลางระหว่างการกระทำต่อผู้อื่นอย่างไม่
ยุติธรรม และการกระทำอย่างไม่ยุติธรรม ความยุติธรรมมี 2
ประเภท
- 1. ความยุติธรรมในการจัดสรร
- 2. ความยุติธรรมในการแก้ไขความผิด

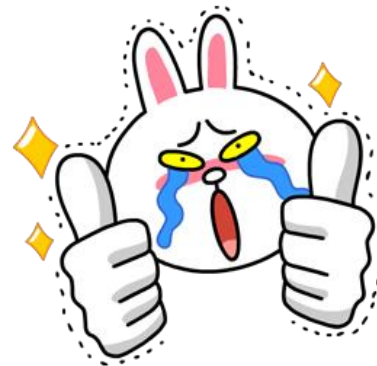
มิตรภาพ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

- **1. มิตรภาพเพื่อผลประโยชน์** คือ ความสัมพันธ์ของคนที่รักกัน เพราะมีผลประโยชน์ที่ได้จากกันและกัน
- **2. มิตรภาพเพื่อความสำราญ** คือ ความสัมพันธ์ของคนที่รักกัน ที่รูปร่างหน้าตาต่างดงาม
- **3. มิตรภาพเพื่อความดี** คือ ความสัมพันธ์ของคนที่เป็นคนดีมีคุณธรรมคล้ายกัน ต่างฝ่ายต่างประทับใจในลักษณะนิสัยดีงาม และสติปัญญาของกันและกัน

ชีวิตอุดมคติ

- ชีวิตที่มีความสุขคือชีวิตที่ดำเนินหลักคุณธรรม
อาริสโตเติลกล่าวว่า “ถ้าความสุขคือกิจกรรมที่ดำเนินตาม
หลักคุณธรรม จึงมีเหตุผลดีที่จะกล่าวว่า กิจกรรมนั้นควร
ดำเนินตามหลักคุณธรรมสูงสุด และนี่คือสิ่งที่ดีที่สุด”
- ชีวิตมีความสุขเพราะดำเนินตามหลักคุณธรรม ชีวิตจะมี
ความสุขมากที่สุดถ้าดำเนินตามหลักคุณธรรมระดับสูงสุดใน
ทัศนะของอาริสโตเติล การคิดคำนึงที่ให้ความสุขมากที่สุดคือ
การคิดคำนึงถึงพระเจ้า

ปรัชญาการเมือง

- มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์ไม่สามารถแยกอยู่เป็นหน่วยย่อยตามลำพัง เพราะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังนั้นมนุษย์จึงรวมตัวกันตั้งรัฐขึ้น ภาษาทำให้มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์มีการใช้ภาษา มนุษย์สร้างครอบครัวแสวงหาปัจจัยในการดำรงชีพครอบครัวมีจำนวนมากรวมกันเป็นหมู่บ้าน

ทัศนะทางการเมืองของอาริสโตเติล 2 ประการ

- ทัศนะที่ว่าปัจเจกชนมีความจริงแท้ รัฐไม่มีความจริงแท้ปัจเจกชนมีจุดหมายในตัวเอง
- รัฐมีความจริงแท้ ปัจเจกชนไม่ใช่สิ่งที่แท้จริงจึงไม่มีความหมายอะไร

ระบบการปกครอง

จำนวน ผู้ใช้อำนาจ	การปกครองที่ดี เพื่อประชาชน	การปกครองที่เลว เพื่อผู้ปกครอง
คนเดียว	ราชาธิปไตย	ทรราช
คณะผู้ปกครอง	อภิชนาธิปไตย	คณาธิปไตย
ประชาชนส่วนใหญ่	มัชฌิมชนาธิปไตย	ประชาธิปไตย

รัฐในอุดมคติ

- รัฐในคติของอาริสโตเติลต้องมีลักษณะดังนี้
- 1. พื้นที่ของรัฐต้องไม่กว้างใหญ่หรือเล็กจนเกินไป
- 2. พลเมืองของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามวัย
- 3. การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาพลเมือง

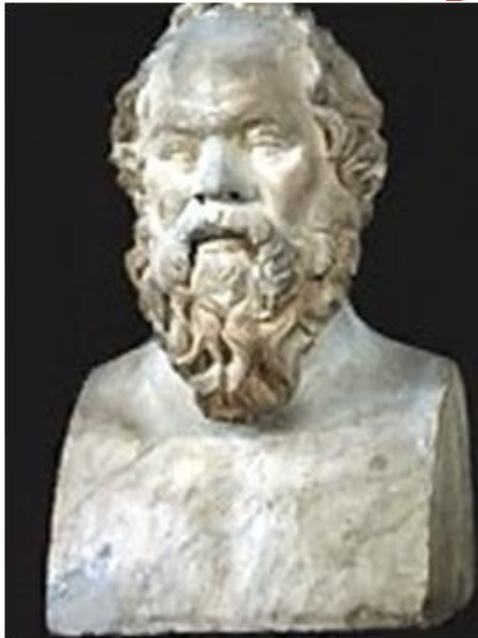

สุนทรียศาสตร์ ของอาริสโตเติล

- แบ่งศิลปะออกเป็น 2 ประเภท คือ
- **ประดิษฐ์ศิลป์** ได้แก่ ศิลปะที่มุ่งประดิษฐ์เครื่องมืออุปกรณ์ไว้ช่วยการทำงานของมนุษย์
- **วิจิตรศิลป์** ได้แก่ ศิลปะที่มุ่งเลียนแบบธรรมชาติด้วยการสร้างโลกแห่งจินตนาการขึ้นมาเลียนแบบโลกแห่งความเป็นจริง

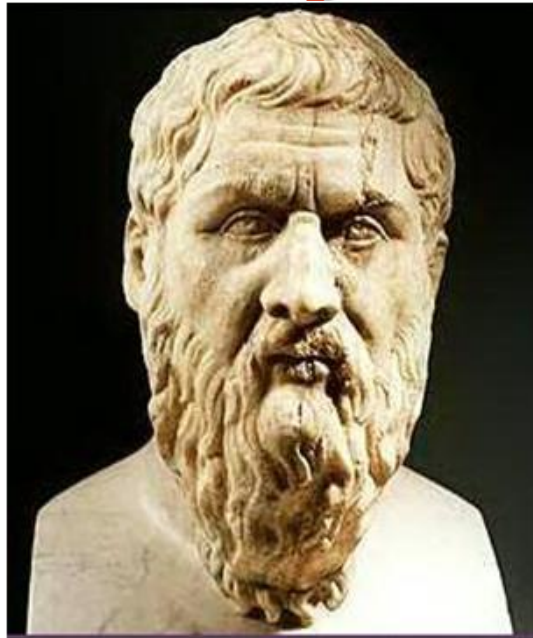
บทสรุปของปรัชญากรีกสมัยรุ่งเรือง

Socrates

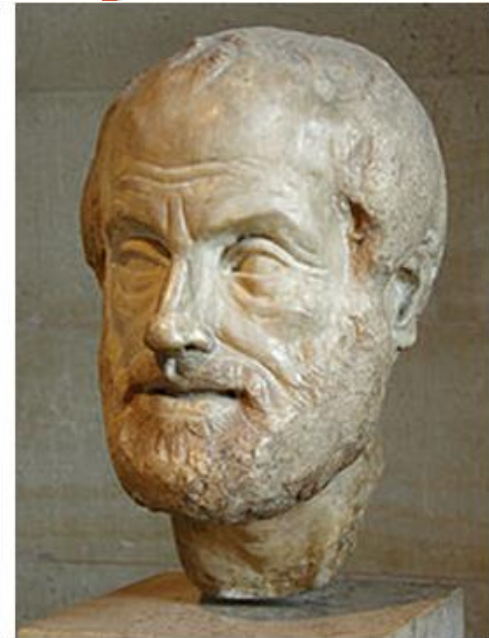
วิธีสอนแบบ
โสเครติส

Plato

๑ รัฐศาสตร์
๑ อะคาเดมี

Aristotle

๑ วิทยาศาสตร์
๑ ตรรกวิทยา

จบเนื้อหาสำหรับวันนี้
โปรดติดตามตอนต่อไป.....

**THANK
YOU
FOR
READING
!**

ดาวน์โหลดไฟล์นี้ได้ที่

www.philosophychic.com

สนุกกับการเรียนรู้ปรัชญาและศาสนาแบบชิคๆ เคียงคู่รอยยิ้ม